

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. ____

din _____ 2022

Chișinău

**Privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea
unor acte normative (răspunderea disciplinară a judecătorilor
și activitatea inspecției judiciare)**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (răspunderea disciplinară a judecătorilor și activitatea inspecției judiciare).

Prim-ministru

NATALIA GAVRILIȚA

Contrasemnează:

Ministrul justiției

Sergiu Litvinenco

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**LEGE****pentru modificarea unor acte normative
(răspunderea disciplinară a judecătorilor și activitatea inspecției judiciare)**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – La articolul 25 alineatul (1) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15–17, art. 63), cu modificările ulterioare, litera g⁴) se abrogă.

Art. II. – Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.15–17, art.65), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 4 alineatul (3) litera c), cuvintele „înaintează Președintelui Republicii Moldova propunerea privind” se substituie cu cuvântul „decide”.

2. La articolul 7 alineatul (2), după cuvintele „de funcționare a colegiilor” se introduc cuvintele „și a inspecției judiciare”.

3. Articolul 7¹:

se completează cu alineatele (3¹) - (3³) cu următorul cuprins:

„(3¹) Activitatea inspectorului-judecător este supusă evaluării odată la doi ani de către Consiliul Superior al Magistraturii. Procedura și criteriile de evaluare sunt stabilite în regulamentul privind evaluarea performanțelor inspectorului-judecător, aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii.

(3²) Inspectorul-judecător evaluat negativ se revocă din funcție în baza hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii.

(3³) Temeiul și cauzele revocării sau eliberării din funcție din motive imputabile inspectorului-judecător se indică în hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii.”;

alineatul (6):

la litera b¹), după cuvintele „verifică sesizările” se introduce textul „sau, după caz, se autosesizează”;

litera d) se completează cu cuvintele „și persoanei vizate”;

se completează cu alineatul (6¹) cu următorul cuprins:

„(6¹) Activitatea Inspecției judiciare este asigurată de o subdiviziune distinctă din cadrul Secretariatului Consiliului Superior al Magistraturii.”

4. Se completează cu articolul 7³ cu următorul cuprins:

„**Articolul 7³.** Răspunderea inspectorului-judecător

(1) Inspectorul-judecător poartă răspundere pentru acțiunile sau inacțiunile sale săvârșite în exercitarea mandatului în conformitate cu prezenta lege și art. 23 din Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică.

(2) Procedura disciplinară în privința inspectorului-judecător poate fi pornită în baza sesizării inspectorului-judecător principal, a membrului Consiliului Superior al Magistraturii, a judecătorului sau a asociației profesionale a judecătorilor. Cerințele de formă și conținut a sesizării prevăzute în art. 20 din Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor se aplică în mod corespunzător.

(3) Constituie abatere disciplinară a inspectorului-judecător:

a) imixtiunea în activitatea judecătorilor sau intervențiile de orice natură pentru soluționarea unor cereri, pretinderea sau acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale membrilor familiei altfel decât în limitele prevederilor legale în vigoare;

b) activitățile publice cu caracter politic;

c) încălcarea, din motive imputabile, a termenelor de examinare a petițiilor aflate în procedură sau încălcarea normelor imperative ale legislației;

d) încălcarea prevederilor legale referitoare la obligativitatea depunerii declarației cu privire la venituri și proprietate și declarației de interese personale;

e) refuzul nejustificat de a îndeplini o atribuție de serviciu;

f) absențele nemotivate de la serviciu, dacă aceasta a afectat activitatea inspecției judiciare;

g) atitudinea nedemnă în procesul disciplinar față de colegi, membrii Colegiului disciplinar, autorul sesizării, avocați, sau alte persoane.

(4) În condițiile legii, inspectorului-judecător îi pot fi aplicate următoarele sancțiuni disciplinare:

a) avertisment;

b) mustrare;

c) eliberare din funcția de inspector-judecător.

(5) Inspectorul-judecător este în drept să prezinte explicații pe marginea abaterii disciplinare.

(6) Sancțiunea disciplinară se aplică prin hotărâre a Consiliul Superior al Magistraturii.

(7) Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii prevăzută la alin. (6) poate fi contestată, în condițiile prevăzute de art. 25.”

5. La articolul 20 alineatul (4), textul „demisia și eliberarea lui din funcție,” se exclude.”

Art. III. – Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 238–246, art. 557), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 4 alineatul (1):

litera c) se abrogă;

litera g) va avea următorul cuprins:

„g) încălcarea din motive imputabile judecătorului, fără o justificare rezonabilă, a unei obligații de serviciu, inclusiv a termenelor de îndeplinire a acțiunilor de procedură, dacă aceasta a afectat în mod direct drepturile participanților la proces sau ale altor persoane;”;

litera j) se abrogă;

litera l) va avea următorul cuprins:

„l) încălcarea prevederilor referitoare la incompatibilitățile și interdicțiile stabilite în art. 8 alin. (3¹) și alin. (3²) lit. a) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului;”.

2. Articolul 5 alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Sesizarea privind abaterea disciplinară poate fi depusă în cel mult 3 ani de la comiterea abaterii respective.”

3. Articolul 6:

la alineatul (1), litera c) se abrogă;

la alineatul (2), textul „a)-c)” se substituie cu textul „a) și b)”;

alineatul (5) se abrogă.

4. Articolul 7:

la alineatul (2), după prima propoziție se completează cu următoarea propoziție: „La circumstanțele personale se referă volumul de lucru al judecătorului, lipsa personalului și condițiile de muncă.”;

la alineatul (4), textul „a)-c)” se substituie cu textul „a) și b)”.

5. La articolul 10 alineatul (3), textul „4 membri” se substituie cu cuvântul „membrii”.

6. La articolul 11, alineatul (1) se completează cu litera f) cu următorul cuprins:

„f) dacă nu a respectat caracterul confidențial al actelor și informației recepționate, în condițiile legii.”.

7. Articolul 19

se completează cu alineatele (3¹) și (3²) cu următorul cuprins:

„(3¹) Dacă din sesizare rezultă comiterea de către judecător a mai multor abateri disciplinare, dintre care unele se confirmă iar altele nu, inspectorul-judecător poate dispune prin încheiere disjungerea sesizării.”;

(3²) Dacă din sesizarea formulată în privința mai multor judecători rezultă comiterea abaterii disciplinare doar de către unii din ei, prin decizie, inspectorul-judecător disjunge procedura disciplinară în privința acestora, cu adoptarea ulterioară a soluției corespunzătoare. Decizia de disjungere și, după caz, de respingere a unei părți din sesizare poate fi contestată în condițiile art. 23 alin. (1¹).”

alineatul (4):

se completează, la început, cu următoarea propoziție: „Dacă autorul sesizării renunță la pretențiile expuse în sesizare, printr-o decizie nesusceptibilă de atac inspecția judiciară încetează procedura disciplinară.”;

după cuvântul „dacă” se introduc cuvintele „inspecția judiciară sau”.

8. Articolul 20:

la alineatul (1), litera a) se completează cu cuvintele „sau a reprezentantului împuternicit în condițiile legii”;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Se declară inadmisibilă sesizarea:

a) în care sunt invocate fapte care nu fac referință la abaterile prevăzute de art. 4;

b) căreia i-a expirat termenul de prescripție prevăzut la art. 5;

c) depusă repetat, fără a aduce noi probe;

d) care nu este depusă de subiecții cu drept de sesizare, prevăzuți la art. 19 alin. (1) ”

la alineatul (3), cuvintele „vădit neîntemeiată” se substituie cu cuvântul „inadmisibilă”.

9. La articolul 22 alineatul (1), după textul „de art. 20” se introduce textul „alin. (1)”.

10. Articolul 23:

la alineatul (1), textul „20 de zile” se substituie cu textul „30 zile”, iar ultima propoziție se exclude ;

la alineatul (1¹), cuvintele „ca fiind neîntemeiată” se exclud;

la alineatul (1²), textul „ , cu posibilitatea prelungirii termenului de către inspectorul-judecător principal cu cel mult 15 zile, la cererea inspectorului-judecător care verifică sesizarea, dacă există motive întemeiate care justifică prelungirea termenului” se exclude;

la alineatul (2), litera b) se completează cu cuvintele „ , cu excepția cazurilor de restituire sau de respingere a sesizării”;

la alineatul (2²), după cuvintele „care va continua activitatea de verificare” se introduce textul „în termenul stabilit de lege. După caz, la cererea inspectorului-judecător nou numit, termenul de verificare prealabilă a sesizării poate fi prelungit pînă la 10 de zile lucrătoare, prin dispoziția motivată a inspectorului-judecător principal, fapt despre care se informează autorul sesizării”;

11. La articolul 25 alineatul (2) litera b), textul „ , decât în prezența inspectorului-judecător” se exclude.

12. La articolul 26 alineatul (1), după cuvintele „întocmește o decizie motivată de respingere a sesizării” se introduc cuvintele „și încetare a procedurii disciplinare”.

13. La articolul 28:

la alineatul (3), litera b) se completează cu cuvintele „sau tardivă.”

se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) În cazul prevăzut la alin. (3) lit. a), cauza restituită inspecției judiciare se repartizează pentru verificări suplimentare altui inspector-judecător.”

14. La articolul 29 alineatul (3), cuvintele „este definitivă” se substituie cu cuvintele „poate fi contestată la Consiliul Superior al Magistraturii”.

15. La articolul 30, cuvântul „materialelor” se substituie cu cuvântul „dosarului”.

16. La articolul 31, alineatele (1)-(3) vor avea următorul cuprins:

„(1) Cauza disciplinară se examinează cu citarea obligatorie a judecătorului vizat și a reprezentantului inspecției judiciare.

(2) La examinarea cauzei disciplinare judecătorul poate fi asistat de un avocat ales de judecător.

(3) Neprezentarea fără motive întemeiate a judecătorului sau a avocatului acestuia la ședința colegiului disciplinar nu împiedică examinarea cauzei disciplinare.”;

la alineatul (5), după cuvintele „membru al colegiului disciplinar,” se introduc cuvintele „inspectorul-judecător,”.

17. Articolul 36:

alineatul (1):

se completează cu litera a¹) cu următorul cuprins:

„a¹) constatarea abaterii disciplinare și încetarea procedurii disciplinare, în cazul în care a expirat termenul stabilit în art. 5 alin. (1) pentru depunerea sesizării;”

la litera b), cuvântul „sistarea” se substituie cu cuvântul „încetarea” și se completează cu cuvintele „stabilite în art. 5 alin. (2)”;

se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) încetarea procedurii disciplinare, în cazul în care sesizarea nu întrunește condițiile art.19-20 din lege.”

se completează cu alineatele (1²) și (1³) cu următorul cuprins:

„(1²) În cazul comiterii a două sau mai multor abateri disciplinare, pentru care pot fi aplicate sancțiuni disciplinare de severitate diferită, se stabilesc sancțiuni disciplinare pentru fiecare abatere disciplinară, iar judecătorului i se aplică sancțiunea finală prin absorbirea celei mai ușoare de pedeapsa mai severă.

(1³) În cazul comiterii a trei sau mai multor abateri disciplinare, pentru care pot fi aplicate trei sau mai multe sancțiuni disciplinare de același tip, judecătorului i se aplică sancțiunea următoare după gradul de severitate.”

18. La articolul 39 alineatul (3), după cuvintele „din timp” se introduc cuvintele „inspecției judiciare,”.

19. La articolul 40 alineatul (1), cuvintele „Curtea de Apel Chișinău” se substituie cu cuvintele „Curtea Supremă de Justiție”.

Art. IV. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la 2 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii, în termen de 2 luni de la data publicării prezentei legi:

a) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;

b) va elabora Regulamentul privind evaluarea performanțelor inspectorului-judecător.

(3) Sesizările disciplinare depuse până la data intrării în vigoare a prezentei legi se vor examina conform prevederilor legale în vigoare la data depunerii.

Președintele Parlamentului

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea unor acte normative
(răspunderea disciplinară a judecătorilor și activitatea inspecției judiciare)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative a fost elaborat de Ministerul Justiției. În procesul de elaborare a versiunii inițiale a proiectului au fost luate în considerație propunerile prezentate de Consiliul Superior al Magistraturii (în continuare - CSM) prin scrisoarea nr. 790 din 25 martie 2022.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite.

Unul din obiectivele trasate de Guvern constă în îmbunătățirea mecanismului de răspundere disciplinară a judecătorilor și a activității Inspecției judiciare. Or, atât aplicarea în practică a reglementărilor din acest domeniu, cât și rezultatele studiilor de cercetare au evidențiat un șir de aspecte ce necesită îmbunătățire.

Promovarea acestei reforme constituie una din prioritățile Guvernului Republicii Moldova, fiind prevăzută la *acțiunea nr. 3.7.1. din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 235/2021*: „Eficientizarea mecanismelor privind răspunderea disciplinară a judecătorilor și a activității Inspecției Judiciare”.

Reforma dată reprezintă o acțiune din „*Planul de acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană*”, aprobat de Comisia Națională pentru Integrare Europeană, la 4 august 2022.

Din perspectiva **reformării activității Inspecției Judiciare**, prezentul proiect urmărește reglementarea:

- drepturilor, obligațiilor, garanțiilor inspectorilor-judecători;
- revocării mandatului;
- alte aspecte de consolidare a capacităților, inclusiv evaluarea performanțelor inspectorilor-judecători.

Din perspectiva **răspunderii disciplinare a judecătorilor**, proiectul urmărește modificarea cadrului legal în partea ce ține de:

- asigurarea clarității și previzibilității e abaterilor disciplinare;
- simplificarea procedurii de examinare a abaterilor disciplinare;
- simplificarea procedurii de examinare a contestărilor sancțiunilor disciplinare aplicate;
- extinderea situațiilor în care supleanții vin la ședința Colegiului disciplinar.

La elaborarea proiectului s-a ținut cont de recomandările autorilor următoarelor studii:

- „Cartea Albă a Justiției: Recomandări pentru o justiție independentă și integră”, autori: Institutul pentru Politici și Reforme Europene și Grupul de experți în domeniul justiției, august 2021;

- Documentul Tehnic: „Inspekția Judiciară din Republica Moldova - analiză și propuneri privind legislația și practicile interne”, autori: Cristi DANILEȚ și Filipe Cesar MARQUES, august 2021¹;
- Documentul analitic: „Răspunderea disciplinară a judecătorilor în Republica Moldova. Evaluarea legislației și a practicilor”, autor: Cristi DANILEȚ, 2020.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul legii prevede modificarea următoarelor acte normative:

- Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului;
- Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii;
- Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor.

MODIFICAREA LEGII nr. 544/1995 CU PRIVIRE LA STATUTUL JUDECĂTORULUI

Actualmente prevederile **lit. g⁴ din alin. (1) art. 25** condiționează aplicarea temeiurilor de drept de eliberare din funcție a judecătorului de existența „actului de constatare rămas definitiv”. Considerăm acest fapt inadmisibil, or, în cazul apariției uneia din incompatibilitățile prevăzute la art. 8 alin. (1), judecătorul ar trebui fie de bună-voie să demisioneze, fie să fie eliberat de drept din funcție.

MODIFICAREA LEGII nr. 947/1996 CU PRIVIRE LA CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

Intervenția de la **art. 7 alin. (2)** din *Legea nr. 947/1996* are drept scop „reanimarea” temeiului juridic pentru existența Regulamentului privind organizarea, competența și modul de funcționare a Inspekției Judiciare, aprobat prin Hotărârea CSM nr. 506/24 din 13 noiembrie 2018.

Anterior, într-o versiune mai veche a legii menționate, care datează din 1 martie 2012, art. 7 alin. (3) avea următorul conținut: „Organizarea, competența și modul de funcționare a inspekției judiciare sunt stabilite prin prezenta lege și prin regulamentul aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii.” Ulterior însă, după republicarea *Legii cu privire la CSM* (în temeiul *Legii nr. 153/2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative*) articolul 7 a fost expus într-o redacție nouă, iar temeiul respectiv nu s-a regăsit nici în alineatul care reglementează aprobarea de către CSM a regulamentelor organelor specializate ale acestuia și nici în alt articol din legea respectivă.

Mecanismul de evaluare a activității inspectorului-judecător

¹ Cristi Danileț și Filipe Cesar Marques, Document Tehnic: „Inspekția Judiciară din Republica Moldova - analiză și propuneri privind legislația și practicile interne”, august 2021, disponibil la <https://rm.coe.int/eccd-aac-mld-tp6-judicial-inspection-ro-/1680a43574>

Se propune completarea **art. 7¹** din *Legea nr. 947/1996* cu **două alineate noi (3¹) și (3²)** care vor reglementa modalitatea de evaluare a activității inspectorilor-judecători.

Inspectorii-judecători exercită funcții de demnitate publică, fiind numiți în funcție pe un termen de 6 ani de către CSM. Pentru a asigura un nivel înalt al profesionalismului, activitatea acestora urmează a fi evaluată periodic de organul care i-a numit în funcție. Datorită acestei evaluări va fi posibilă excluderea din Inspecția Judiciară (în continuare – IJ) a persoanelor care exercită cu rea-credință funcția și admit încălcări disciplinare.

În context, menționăm că CSM a elaborat deja proiectul Regulamentului privind criteriile, indicatorii și procedura de evaluare a inspectorilor-judecători, ce urmează a fi definitivat și aprobat de CSM.

Competența IJ de a se autosesiza și reglementarea activității IJ

Unul din scopurile efectuării controalelor la instanțele judecătorești este și identificarea aspectelor ce țin de respectarea sau nerespectarea de către judecători a normelor ce țin de răspunderea disciplinară a judecătorilor, precum și a normelor Codului deontologic (pct. 3 din Regulamentul cu privire la volumul, metodele, temeiurile și procedura de verificare a activității organizatorice a instanțelor judecătorești la înfăptuirea justiției, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 239/9 din 12 martie 2013).

Din articolul 19 alin. (1) lit. d) al *Legii nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor* rezultă faptul că IJ se poate autosesiza în urma controalelor efectuate în condițiile prevăzute de *art. 7² al Legii nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii*, precum și în cazul recepționării raportului privind rezultatele evaluării integrității instituționale, întocmit de către Centrul National Anticorupție.

Cu toate acestea, în articolul care reglementează competențele IJ actualmente nu este prevăzută expres și clar competența acesteia de a se **autosesiza** în baza altor temeiuri decât controalele efectuate (de exemplu, investigațiile jurnalistice), fapt care generează interpretări eronate și contestări ale unor acțiuni ale inspectorilor-judecători. În vederea excluderii confuziilor existente, **se propune completarea art. 7¹ alin. (6) lit. b¹)** din *Legea nr. 947/1996* cu competența menționată supra.

Crearea unui secretariat pentru IJ

Odată cu instituirea în cadrul Colegiului disciplinar (în continuare - CD) a completelor de examinare a contestațiilor, volumul de lucru în cadrul IJ a crescut considerabil. Actualmente asistența tehnică, organizatorică și administrativă a activității IJ este asigurată de către personalul din Secretariatul CSM. Conform informației prezentate în Studiul „Inspecția Judiciară din Republica Moldova - analiză și propuneri privind legislația și practicile interne”, la momentul efectuării acestuia, doar o persoană asigura lucrările de secretariat ale Inspecției Judiciare, dar ea nu făcea parte din schema de personal a Inspecției, ci aparținea celei ale CSM.

Subliniem faptul că supraîncărcarea angajaților din cadrul Secretariatului CSM cu sarcini suplimentare nu contribuie în nici un mod la eficientizarea activității IJ și nici a CSM-ului.

Drept urmare, a devenit necesară crearea în cadrul Secretariatului CSM a unei subdiviziuni distincte, care va asigura suport inspectorilor-judecători și CD în activitatea lor zilnică. Menționăm că în prezent, în Secretariatul CSM deja sunt angajați care au aceste sarcini, doar că aceștia exercită și alte sarcini în paralel, ceea ce le îngreunează activitatea. Considerăm că crearea unei subdiviziuni cu atribuții doar în domeniul procedurii disciplinare va eficientiza activitatea IJ și a CD.

În acest sens, este necesară **completarea art. 7¹ din Legea nr. 947/1996 cu alineatul (6¹)**.

Abaterile disciplinare ale inspectorilor-judecători, răspunderea și sancțiunile aplicate acestora

Actualmente, procedura disciplinară prevăzută pentru inspectorii-judecători este prevăzută în Capitolul IV din Regulamentul privind organizarea, competența și modul de funcționare a Inspecției Judiciare, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 506/24 din 13 noiembrie 2018.

Răspunderea disciplinară ține de statutul și garanțiile funcției. Potrivit anexei la Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, inspectorii-judecători exercită o funcție de demnitate publică. Respectiv, raporturile ce decurg din exercitarea funcției de demnitate publică trebuie reflectate la nivel de cadru primar, prin lege.

Evidențiem că și autorii Studiului „Inspecția Judiciară din Republica Moldova - analiză și propuneri privind legislația și practicile interne” au recomandat reglementarea la nivel de lege a aspectelor ce țin de răspunderea disciplinară a inspectorilor-judecători.

În context, se propune completarea Legii nr. 947/1996 cu un **articol nou – art. 7³**, în care vor fi reglementate aspectele ce țin de răspunderea disciplinară a inspectorului-judecător.

Uniformizarea procedurii de eliberare din funcție a judecătorilor

Recent a intrat în vigoare *Legea nr. 246/2022 pentru modificarea unor acte normative*, unul dintre obiectivele căreia a fost modificarea procedurii de eliberare din funcție a judecătorilor. Dacă până la intrarea în vigoare a legii respective, eliberarea din funcție a judecătorilor se efectua prin decret prezidențial, atunci începând cu data de 26 august 2022 acest lucru se efectuează prin hotărâre a CSM.

Remarcăm că la etapa de amendare în Parlament a proiectului Legii nr. 246/2022, au fost omise prevederile unor articole. Drept urmare, ar rezulta că în cazul eliberării din funcție a judecătorului pe temei disciplinar, eliberarea din funcție ar trebui efectuată prin decret prezidențial.

Subliniem faptul că divergențele astfel apărute împiedică realizarea obiectivelor pentru care a fost elaborată *Legea nr. 246/2022* (ajustarea cadrului

normativ la amendamentele constituționale din Legea nr. 120/2021 pentru modificarea Constituției Republicii Moldova).

În contextul obiectivului prezentului proiect de lege de a simplifica procedura disciplinară, se propune **modificarea art. 4 alin. (3) lit. c) și art. 20 alin. (4)**, astfel încât eliberarea din funcție a judecătorilor pentru comiterea unor abateri disciplinare să se efectueze prin hotărîre a CSM.

MODIFICĂRI LA LEGEA nr. 178/2014 CU PRIVIRE LA RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ A JUDECĂTORILOR

Lista abaterilor disciplinare ale judecătorilor

Se propune abrogarea abaterii disciplinare prevăzute la **art. 4 alin. (1) lit. c)**: **„c) acțiunile judecătorului în procesul de îndeplinire a justiției care fac dovada incompetenței profesionale grave și evidente”**.

Evaluarea și aprecierea profesionalismului unui judecător este un subiect ce ține de competența Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor (în continuare – Colegiul de evaluare), reglementată de *Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor* și nu de competența Colegiului disciplinar.

De regulă, în sesizarea depusă, autorul acesteia se referă la un caz/hotărîre concretă. Remarcăm, prin prisma acestei abateri disciplinare, că incompetența unui judecător nu poate fi apreciată doar prin analiza unei singure hotărîri a judecătorului vizat. Or, procedura de apreciere a profesionalismului presupune aprecierea judecătorului în baza unui cumul de criterii, destul de detaliate, aprobate de CSM.²

În studiul „Răspunderea disciplinară a judecătorilor în Republica Moldova. Evaluarea legislației și a practicilor” de asemenea, a fost remarcat faptul că existența acestei abateri disciplinare este inutilă, căci faptele care s-ar putea încadra aici se regăsesc în conținutul celorlalte abateri.

Modificările propuse pentru **art.4 alin. (1) lit. g)** au drept scop excluderea din text a unei atribuții specifice pentru grefieri/asistenți judecătorești („și de transmitere a copiilor acestora participanților la proces”, precum și eliminarea de sub incidența acestei litere a încălcărilor ușoare/minore. Subliniem că în redacția propusă de proiect, abaterea disciplinară prevăzută la **art. 4 alin. (1) lit. j) a fost inclusă în lit. g)**, deoarece acestea se referă la același tip de abateri – lit. j) se referă în general la încălcarea unei obligații de serviciu, iar lit. g) se referă la o obligație de serviciu concretă „încălcarea termenelor de procedură”

Expunerea în redacție nouă a **art. 4 alin. (1) lit. l)** are ca scop reglementarea expresă a incompatibilităților și interdicțiilor, încălcarea cărora poate fi sancționată, precum și excluderea din textul legii a „restricțiilor de serviciu”. Or,

² Regulamentul CSM cu privire la criteriile, indicatorii și procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor, link: https://www.csm.md/files/Acte_normative/Legislatia/Interne/2018/Regulament_criterii_evaluare_modificat.pdf

legislația ce reglementează sistemul judecătoresc nu operează cu asemenea noțiune și nici nu o definește.

Prescripția tragerii la răspundere disciplinară

Actualmente, termenul general de prescripție pentru tragerea la răspundere disciplinară a judecătorului este de 2 ani. Acest termen este unul relativ scurt, mai ales în raport cu mai mulți factori care creează riscul împlinirii termenului de prescripție înainte de a trage persoana la răspundere disciplinară:

- actuala procedură disciplinară, care s-a dovedit a fi una anevoioasă, fapt care creează riscul depășirii termenului de 2 ani de la data comiterii abaterii;
- volumul mare de lucru al inspectorilor-judecători;
- lipsa unui secretariat dedicat activității IJ.

Pentru a limita riscul nesancționării disciplinare a persoanelor vinovate, din cauza expirării termenului de prescripție, se propune expunerea în redacție nouă a **art. 5** alin. (1) pentru a majora termenul respectiv de la 2 la 3 ani.

Menționăm că necesitatea de a majora termenul de prescripție a fost sesizată și de autorii studiului „Inspekția Judiciară din Republica Moldova - analiză și propuneri privind legislația și practicile interne”.

De asemenea, va fi modificat modul de calculare a acestuia. În prezent, termenul de 2 ani este stabilit pentru „tragerea la răspundere disciplinară” și se calculează de la data comiterii abaterii disciplinare. Această formulare este una defectuoasă, căci pe parcursul acestei perioade de 2 ani trebuie nu doar să fie depusă sesizare, ci și procesul disciplinar trebuie să se finalizeze tot în acest interval de timp.

Situația devine problematică atunci când sesizarea este depusă în ultimile luni ale acestui termen, spre exemplu peste 1 an și 10 luni de la comiterea abaterii. În această situație, pentru desfășurarea procedurii disciplinare propriu-zise rămîne un interval de timp foarte scurt – 2 luni. Dacă în acest răstimp nu se reușește să fie adoptată o hotărîre a CD, persoanei care a comis abaterea disciplinară nu i se va putea aplica sancțiunea disciplinară.

Se propune termenul de prescripție să fie stabilit pentru depunerea sesizării privind comiterea abaterii disciplinare. Acest lucru va putea fi făcut pe parcursul a 3 ani de la comitere. Astfel, efectuarea procedurii disciplinare, cu toate etapele sale nu va fi ținută de acest termen. Subliniem că tergiversarea procedurii disciplinare nu va fi posibilă, or, prin lege sunt stabilite termene concrete pentru fiecare din etapele procedurii disciplinare.

În context, este necesară și completarea art. 36 alin. (1) cu litera a¹), precum și completarea lit. b) din același alineat.

O practică similară este întâlnită în **Lituania**, unde procedura disciplinară contra unui judecător nu poate fi pornită dacă de la comiterea încălcării au trecut 3 ani.

În **Polonia**, procedura disciplinară împotriva unui judecător nu poate fi deschisă după 3 ani de la data săvârșirii infracțiunii. De asemenea, sancțiunea disciplinară poate fi aplicată numai în termen de 5 ani de la săvârșirea infracțiunii.

În cazul în care dosarul disciplinar nu este clasat în termen de trei ani, instanța se pronunță asupra faptei abaterii disciplinare și încetează procedura.

În **Italia**, procedura disciplinară de inițiază în termen de un an de la sesizarea privind abaterea disciplinară. Suplimentar acestui termen de un an, procurorul general timp de doi ani de la începerea procedurii, trebuie să formuleze cererile concludente, iar în termen de încă doi ani de la cerere, Secția disciplinară a CSM din Italia trebuie să ia o decizie. Legea prevede, de asemenea, că procedura disciplinară nu poate fi deschisă dacă au trecut zece ani de la săvârșirea faptei.

Legislația **Bulgariei** prevede faptul că procedurile disciplinare vor fi inițiate în termen de șase luni de la descoperirea faptei și trei ani de la comiterea acesteia. În **Croația**, articolul 24 din Legea privind Consiliul Judiciar de Stat, prevede că procedura disciplinară începe la șase luni de la descoperirea faptei presupuse și cel târziu la doi ani de la comiterea faptei.

Sanctiunile disciplinare aplicabile judecătorilor

Actualmente, pentru judecători sunt stabilite următoarele sancțiuni disciplinare: avertismentul, mustrarea, reducerea salariului și eliberarea din funcția de judecător.

Cu toate că **Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor** este o lege specială în raport cu *Codul muncii nr. 154/2003*, totuși anume *Codul* rămâne a fi actul normativ care stabilește nivelul minim al drepturilor și garanțiilor de muncă (art. 11 alin. (1) din *Codul muncii*).

Art. 206 alin. (3) Codul muncii prevede expres faptul că se interzice aplicarea amenzilor și altor sancțiuni pecuniare pentru încălcarea disciplinei de muncă.

Drept urmare, este necesară aducerea în concordanță a prevederilor *Legii nr. 178/2014* cu prevederile *Codului muncii* și anume prin excluderea sancțiunii de reducere a salariului.

În context se propune **abrogarea art. 6 alin. (1) litera c) și alin. (5), precum și modificarea art. 6 alin. (2) și art. 7 alin. (4) din Legea nr. 178/2014** care reglementează sancțiunea respectivă.

De asemenea, proiectul prevede completarea art. 7 alin. (2) cu detalii referitor la circumstanțele personale de care trebuie să se țină cont în procesul de individualizare a pedepsei, precum lipsa personalului de specialitate, volumul de lucru al judecătorului, condițiile de muncă etc.

Statutul membrilor Colegiului disciplinar

Se propune completarea **art. 11 alin. (1) cu lit. f)**. Astfel va fi statuat un temei nou de încetare a mandatului de membru al CD – nerespectarea caracterului confidențial al actelor și informațiilor recepționate pentru examinare.

Prin *Legea nr. 246/2022* a fost modificată componența CD, numărul membrilor acestuia fiind redus de la 9 la 7. Drept urmare, a fost redus și numărul membrilor care reprezintă societatea civilă de la 4 la 3. În context, urmează a fi ajustat și **art. 10 alin. (3)**, pentru că sintagma „inclusiv 4 membri supleanți” creează confuzii, reprezentând de fapt o reminiscență a situației anterioare când

pentru CD se selectau 4 membri din societatea civilă. Prin proiect se propune o formulare mai generală, evitându-se indicarea expresă a numărului de supleanți.

Modificări referitoare la sesizarea cu privire la abaterea disciplinară și privind procedura verificării acesteia

Prevederile legale în vigoare nu reglementează ce acțiuni urmează să întreprindă inspectorul-judecător în cazul în care din sesizare rezultă mai multe fapte/acțiuni ale judecătorului/judecătorilor, dintre care unele se confirmă, iar altele nu se adevăresc. Drept urmare a completării **art. 19 cu alin. (3¹)**, acest neajuns va fi înlăturat și va fi creat temeiul juridic pentru a avea posibilitate de a da soluții separate pe fiecare „capăt de acuzare”.

De asemenea, legea nu reglementează acțiunile inspectorului-judecător în situația în care din sesizarea formulată în privința mai multor judecători se confirmă comiterea abaterii judiciare doar de către unii din ei. Aceste detalii vor fi reglementate în noul **alin. (3²) din art. 19**.

Prima completare propusă pentru **art. 19 alin. (4)** este necesară în contextul în care prevederile actuale nu reglementează acțiunile IJ situația în care autorul sesizării renunță la pretențiile expuse în sesizare.

Ca efect al celei de-a doua completări propuse pentru art. 19 alin. (4), IJ, la fel ca și CD va putea decide asupra oportunității începerii/desfășurării unei proceduri disciplinare în cazul în care sesizarea a fost revocată, dar există un interes public ce ar afecta prestigiul justiției.

Actualmente legea nu prevede obligativitatea de a indica informația despre reprezentantul persoanei ce depune sesizarea în conținutul sesizării. În vederea excluderii acestei lacune, se propune completarea **art. 20 alin. (1) lit. a)**.

De asemenea, se propune completarea **art. 20 alin. (2)** cu un temei nou pentru declararea sesizării drept inadmisibilă – **lit. d)** dacă aceasta a fost depusă de o persoană care nu face parte din subiecții cu drept de înaintarea a sesizării, prevăzuți la ar. 19 alin. (1) din Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară.

Suplimentar, pentru o mai bună percepție a conținutului se propune o nouă redacție acestui alineat, asigurându-se structurarea temeiurilor de inadmisibilitate prin enumerare.

În contextul substituirii în alin. (2) din art. 20 a noțiunii de „sesizare vădit neîntemeiată” cu „sesizare inadmisibilă”, este necesară ajustarea terminologiei în art. 20 alin. (3) și art. 23 alin. (1¹).

Completarea propusă pentru **art. 22** este una de ordin tehnic, de concretizare și are drept scop evitarea interpretărilor eronate ale articolului vizat.

Completările propuse pentru **art. 23 alin. (1)** au drept scop reducerea duratei etapei de verificare a sesizării. Or, termenul actual de 20 de zile, care poate fi prelungit cu încă 15 zile pare a fi unul exagerat de mare, mai ales că cea mai mare

parte a acțiunilor ce trebuie întreprinse de inspectorul-judecător pentru întocmirea dosarului cauzei disciplinare au loc la etapa cercetării disciplinare.

Drept urmare, se propune ca verificarea sesizării să aibă loc în cel mult 30 zile lucrătoare, fără posibilitatea prelungirii. Prin concretizarea faptului că zilele respective sunt lucrătoare, nu doar că se vor evita interpretările eronate, ci și se va îmbunătăți procesul de lucru al IJ. Menționăm că, în practică, au fost întâlnite deficiențe la acest aspect în cazul declarării prin hotărâre de Guvern a zilelor de odihnă suplimentare pentru că anume în aceste perioade, din cauza volumului mare de lucru este imposibil de respectat termenul de 15 zile, care se interpretează ca fiind calendaristice.

Același termen de 30 de zile lucrătoare, fără posibilitatea prelungirii se propune și pentru etapa cercetării disciplinare, care în prezent poate fi prelungită până la 45 de zile (30 zile + 15 zile). În acest scop, se modifică **art. 23 alin. (1²)**.

Art. 23 alin. (2²) se completează în vederea reglementării posibilității de a prelungi termenul de verificare prealabilă a sesizării cu 10 zile în cazul redistribuirii sesizării, pentru ca noul inspector-raportor să dispună de timp pentru examinarea sesizării.

Completarea **art. 26 alin. (1)** este necesară, deoarece actualmente legislația nu reglementează expres faptul încetării procedurii în cazul specificat în alineatul respectiv, deși este necesar.

Este necesară completarea **art. 28 alin. (3) lit. b)** cu încă un temei de respingere a contestației și, anume – respingerea acesteia ca fiind tardivă. Acest temei va fi aplicabil în situația în care contestația respectivă va fi depusă după expirarea termenului de depunere a acesteia.

Se propune completarea **art. 28 cu alin. (4)**, care va reglementa expres faptul că după restituirea dosarului la IJ, acesta nu va putea fi repartizat inspectorului care l-a examinat anterior. Necesitatea acestei completări derivă din faptul că în practică au existat cazuri când completul de contestații de 3 ori a remis cauza aceluiași inspector-judecător, care de fiecare dată considera sesizarea neîntemeiată. Astfel, este necesar de a redistribui sesizarea către alt inspector, or, inspectorul precedent și-a format și expus deja opinia asupra sesizării, pe care e dificil să și-o schimbe.

Modificări referitoare la etapa examinării cauzelor disciplinare de Colegiul disciplinar

În prezent, în procesul de examinare a unei cauze disciplinare în fața CD este chemată și persoana/autoritatea care a formulat sesizarea la IJ. Autorii studiului „Inspekția judiciară din Republica Moldova. Analiză și propuneri privind legislația și practicile interne” au expus opinia, potrivit căreia:

„[...] atunci când este vorba de un justițiabil nemulțumit de un act sau o măsură luată de judecător într-un proces, prezența justițiabilului în cadrul procedurii de judecată

disciplinară nu ar trebui permisă [...]. Contactul dintre judecătorul unei pricini și oricare dintre părți nu poate avea loc în afara sălii de judecată, nici măcar dacă este vorba de o procedură disciplinară. În afara procesului de judecată, judecătorul nu are de ce să își justifice măsurile sau dispozițiile în fața unei persoane pe care o judecă. Prin urmare, rolul acestui justițiabil în procedura disciplinară ar trebui să se limiteze doar la sesizarea adresată Inspecției Judiciare, după care acest din urmă organism să exercite acțiunea disciplinară cu privire la judecătorul cercetat: să facă verificări, să facă cercetare, să sesizeze Colegiul disciplinar, să conteste soluția Colegiului la CSM, să atace soluția CSM la instanțele judecătorești.”

Astfel, se impune distribuirea rolurilor în procedura disciplinară după cum urmează: IJ reprezintă acuzarea în procesul disciplinar, judecătorul este apărarea, iar CD este „instanța disciplinară”.

Subliniem că art. 8 alin. (3¹) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, prevede că „este interzisă comunicarea judecătorilor cu participanții la proces sau cu alte persoane, inclusiv cu persoane cu funcții de demnitate publică, dacă o astfel de comunicare este legată de dosarul aflat în procedura judecătorului și are loc în alt mod decât cel prevăzut de regulile de procedură”. Iar pentru a exclude contactul judecătorului cu partea în procesul judecat de acesta (subiectul sesizării), este necesară modificarea **art. 25 alin. (2) lit. b), art. 31 alin. (1)-(3) și (5)**.

Menționăm că această soluție este aplicabilă și în **România**, unde contactul dintre judecătorul unei pricini și oricare dintre părți nu poate avea loc în afara sălii de judecată, nici măcar dacă este vorba de o procedură disciplinară.

Referitor la opțiunile ce le are CD după examinarea cauzei disciplinare, se propune completarea **art. 36 alin. (1) lit. e)**, cu un temei nou de încetare a procedurii disciplinare - sesizarea nu întrunește condițiile de formă și de conținut, reglementate în art. 19 și 20 al aceleiași legi.

Bineînțeles că inspectorul-judecător, la etapa verificării sesizării, are obligația de a verifica respectarea condițiilor de formă și conținut. Cu toate acestea, admitem că niște circumstanțe precum volumul mare de muncă și oboseala ar putea avea un efect negativ. Astfel, considerăm necesar de oferi și CD posibilitatea de a înceta procesul disciplinar, în cazul în care neajunsurile sesizării se depistează la o etapă mai avansată.

Includerea în **art. 36 a unui nou alin. (1²)** are drept scop reglementarea modului de stabilire a sancțiunii disciplinare finale în cazul comiterii mai multor abateri disciplinare de către același judecător, pentru care ar trebui să se aplice sancțiuni diferite. Soluția propusă este aplicarea celei mai severe sancțiuni disciplinare stabilite pentru una din abaterile disciplinare comise.

Noul **alin. (1³)** din același articol are drept scop reglementarea modului de stabilire a sancțiunii disciplinare finale în situația în care se stabilesc mai multe sancțiuni disciplinare de același tip.

Se propune completarea **art. 39 alin. (3)**, astfel încât și IJ să fie anunțată despre data, ora și locul examinării contestației. Or, contestația vizează un dosar

disciplinar la care IJ a fost parte și este firesc ca aceasta să participe și la examinarea contestației, mai ales în cazul în care însăși IJ ar putea fi autor al contestației respective.

Modificarea **art. 40 alin. (1)** are drept scop modificarea nivelului instanței care va examina contestațiile depuse împotriva Hotărîrii CSM referitoare la cauza disciplinară. Astfel, va fi simplificată procedura de contestare, aceasta urmînd a fi examinată de Curtea Supremă de Justiție.

4. Fundamentarea economico-financiară

Pentru implementarea proiectului nu vor fi necesare cheltuieli suplimentare de la bugetul de stat. În context, reiterăm că proiectul prevede crearea unei subdiviziuni în cadrul Secretariatului CSM, însă fără afectarea efectivului-limită a acestuia. Deci, subdiviziunea va fi creată din contul efectivului existent, cu restructurarea internă a Secretariatului.

5. Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare

Se propune proiectul de lege să intre în vigoare peste 2 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Acest termen este necesar pentru ca CSM să-și aducă cadrul său normativ în concordanță cu noile prevederi legislative.

Astfel, dacă pînă la data intrării în vigoare a legii, vor fi ajustate și regulamentele CSM, acest fapt va avea impact pozitiv asupra procesului de implementare a legii.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la directoriul *Transparența decizională*, a fost plasat *Anunțul privind inițierea procesului de elaborare a proiectului Legii pentru modificarea unor acte normative (răspunderea disciplinară a judecătorilor și activitatea Inspecției judiciare)*, care poate fi accesat la următorul link: <https://www.justice.gov.md/ro/content/anunt-privind-initierea-procesului-de-elaborare-proiectului-legii-privind-modificarea-unor-3>.

Proiectul a fost anunțat în ședința secretarilor generali de stat din data de 17 noiembrie 2022, după care a fost consultat public. Versiunea transmisă pentru consultarea publică poate fi accesată la linkul: <https://www.justice.gov.md/ro/content/proiectul-legii-pentru-modificarea-unor-acte-normative-raspunderea-disciplinara>, proiectul cu nr. 678.

De asemenea, la data de 2 decembrie a fost organizată consultarea publică a proiectului de lege, la care au participat reprezentanți ai Consiliului Superior al Magistraturii, Colegiului disciplinar, Curții Supreme de Justiție și ai A.O. „Centrul de Resurse Juridice din Moldova”. În cadrul consultării publice au fost analizate propunerile prezentate de subiecții interesați în procesul de avizare.

Menționăm că au fost recepționate propuneri de la: Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Curtea de Apel Bălți, A.O. „Vocea

Justiției”. Au prezentat lipsă de propuneri: Judecătoria Cahul. Nu au prezentat avizele: Curtea de Apel Cahul, Curtea de Apel Comrat, judecătoriile, A.O. „Centrul de Resurse Juridice din Moldova”, A.O. „Institutul pentru Politici și Reforme Europene”, A.O. „Centrul de analiză și prevenire a corupției”.

7. Constatările expertizei anticorupție

Întru respectarea dispozițiilor art. 34 alin. (1) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative* (în continuare – *Legea nr. 100/2017*), Cancelaria de Stat, prin scrisoarea nr. 18-23-11153 din 17 noiembrie 2022 a remis proiectul spre expertizare concomitent cu avizarea și consultarea publică a acestuia.

Prin scrisoarea nr. 06/2-7213 din 5 noiembrie 2022, Centrul Național Anticorupție a comunicat despre faptul că nu a efectuat expertiza anticorupție, invocând prevederile art. 25 alin. (1) și (3), art. 28 alin. (4) din *Legea integrității nr. 82/2017*.

Remarcăm că la data de 8 decembrie 2022, prin scrisoarea nr. 03/10593, proiectului legii a fost transmis repetat spre examinare Centrului Național Anticorupție.

În urma efectuării expertizei anticorupție, s-a constatat că au fost respectate prevederile legale cu privire la transparența în procesul decizional și că proiectul corespunde normelor de tehnică legislativă. De asemenea, în conținutul proiectului nu au fost identificați factori de risc care ar putea genera apariția unor situații de corupție.

Ministru

Sergiu LITVINENCO